

littömästi rakentamaan asemia. Se opittiin nopeasti tuntemaan Gazalan puolustuslinjana.

Sillä erää Länsiaavikolla vallitsi eräänlainen tasapainotilanne, koska kummallakaan osapuolella ei ollut riittävästi voimia ryhtyä uuteen hyökkäykseen. Sellainen tilanne ei voinut jatkua loputtomiin. Se osapuoli, joka hyökkäisi ensimmäisenä, voittaisi todennäköisesti sodan Pohjois-Afrikassa, mutta toistaiseksi sekä saksalaiset että britit pelasivat aikaa.

7. helmikuuta 1942

Rakkahin Lu,

Rintamallamme, joka levittäytyy nyt 480 kilometrin päähän (vasemmasta sivustasta oikeaan) on jälleen hiljaista. On erityisen ilahduttavaa, että saimme Kyrenaikan alueen jälleen haltuumme. Toivon mukaan tilanne vakautuu riittävästi, jotta voisin päästä hetkeksi matkoille. Sain muuten uuden kunniamerkin (rintaan kiinnitettävän tähden, joka sointuu siihen kaulassani jo olevaan) – [Kultainen kunniamerkki urhoollisuudesta ja toinen oli Italian siirtomaiden ritarikunnan kunniamerkki.]¹⁵³

Afrika Korps odotti kärsimättömästi toiminnan alkamista, sillä sen taisteluhenki oli nousussa. Voitto on mille tahansa armeijalle todellinen pirstysruiske, ja jälleen kerran saksalaispanssarit olivat etenemässä. Afrika Korpsin sotilaiden keskuudessa oli hyvin voimakas tunne, että he edustivat eliittijoukkoja joita johti huipputaitava kenraali – Rommel kutsui sotilaitaan aina toverillisesti ”afrikkalaisikseen”. Huolimatta Operaatio Crusaderin aikana kokemastaan takaiskusta he uskoivat olevansa kaikkea muuta kuin lyötyjä. Voimaa, jonka karismaattinen komentaja pystyy välittämään armeijalleen, ei voi eikä sitä myöskään tule vähätellä. Esimerkiksi Wellington totesi aikoinaan Napoleon Bonaparten läsnäolon taistelukentällä vastanneen ranskalaisille 40 000 sotilasta. Rommel ja hänen ”afrikkalaisensa” jakoivat myös eräänlaisen ”me vastaan muu maailma”-asenteen, tiesihän jokainen upseeri, aliupseeri ja rivisotilas *Panzergruppe Afrikan* olevan Saksan armeijan ”musta lammis”, jonka Wehrmachtin suunnittelijat ja huoltoyksiköt jättivät aina lapsipuolen asemaan. Rommelin Afrika Korpsiin valama henki ilmenee parhaiten saksalaisen lehtimiehen Hans Gert von Esebeckin sodanjälkeisissä muistelmissa, joissa hän muisteli Pohjois-Afrikassa viettämiään vuosia sotakirjeenvaihtajana.

Muistelmateos on mieleenpainuva, koska se on kirjoitettu ”jalat maassa”-sävyyn. Sellaisen Rommelkin olisi epäilemättä hyväksynyt.

...On aina tuo outo ja taianomainen voima, jota tästä sotilaasta [Rommel] huokui joukkojaan kohtaan, aina alimpaan rivimieheen asti. Sotamiehet kutsuvat Rommelia ”Erwiniksi” – aivan oikein, pelkästään ”Erwiniksi”. Ei niin ettäkö he osoittaisivat epäkunnioitusta komentajaansa kohtaan käyttämällä hänen etunimeään, vaan siksi, että he osoittivat sillä tavalla syvällistä kunnioitustaan. Näin siksi, että rivimiehet ymmärsivät komentajaansa: kun Rommel puhuu miehilleen, hän puhuu asioista niiden oikeilla nimillä; hän ei pyri murehtimaan heidän murheitaan, mutta on valmis kohtaamaan jokaisen heistä miehenä; hän käyttää heitä kohtaan usein kovaa kieltä, mutta tietää toisaalta, millä tavoin ylistää ja rohkaista heitä ja tehdä rakentavia ehdotuksia. Hän osasi muokata hankalista aiheista rivisotilaille ymmärrettäviä. On tietenkin pidettävä mielessä, ettei meitä ollut kuin muutama – jokainen tunsi toisensa ja vallitsi eräänlainen erämaan toveruus. Sotamies saattoi kohdata kenraalinsa ja kenraali saattoi kohdata sotamiehensä heidän syödessään samaa perinteistä libyalaista muonaa: sardiineja.¹⁵⁴

Siinä vaiheessa everstiksi ylennetty Fritz Bayerlein, joka toimi Gausen poissa ollessa Rommelin esikuntapäällikkönä, kirjoitti:

Aavikkosotilaan ansiot ja arvo mitataan tämän fyysisenä kestävyytensä, älykkyytensä, liikkuvuutena, hermojen hallintana, tappelunhaluisuutena, rohkeutena sekä tyyneytensä. Sotilaskomentaja tarvitsee mainittuja ominaisuuksia vielä suuremmassa määrin, ja sen lisäksi hänen tulee olla poikkeuksellinen kovuudessa, omistautumisessa miehilleen, maaston ja vihollisjoukkojen vaistomaisessa tulkitsemisessä, reaktionopeudessa sekä taisteluhengessä. Kenraali Rommelissa edellä mainitut ominaisuudet kiteytyvät harvinaislaatusesti, enkä tiedä ainuttakaan toista upseeria, jossa ne yhdistyisivät vastaavalla tavalla.¹⁵⁵

Mikäli yksikin Rommelin miehilleen osoittamista henkilökuvaan liittyneistä puolista olisi ollut valheellinen – ja sotilaat riippumatta siitä, minkä maan armeijassa he palvelevat, tunnistavat nopeasti ja erehtymättömästi teeskentelijän – koko julkisivu olisi romahtanut tuota pikaa. Rommel

ei koskaan esiintynyt suurena synnynnäisenä sotilaana eikä hän pyrkinyt esiintymään sotaisana. Hän ei myöskään koettanut olla muuntautumiskykyinen tai jonkinlainen yli-ihminen, joka tarkastelisi asioita ihmismassojen yläpuolelta ja olisi ennalta määrätty johtamaan miehensä voittoon. Rommel oli useimpien poikkeuksellisen etevien johtajien tapaan tavalla tai toisella turhamainen. Hän oli kiivasluonteinen ja jos häntä provosoitiin, yllyttäjä sai saman tien kuulla kunniansa. Toisaalta hän osasi myös hyvittää ja pyytää anteeksi. (7. panssaridivisioonan myöhempi komentaja, majuri Heidkamper oli tästä hyvä esimerkki. Ranskan-sotaretken päätöspäivinä Rommel kirjoitti hänestä Lucielle ja totesi: "Aion järjestää hänelle siirron muihin tehtäviin heti kun suinkin pystyn. ... Minun on käytävä asiakirjat seikkaperäisesti läpi, jotta voin pistää pojan ruotuun." Kaksi päivää myöhemmin Rommel ilmoitti Lucielle, että "Heidkamperin juttu selvitettiin eilen, ja se on nyt lopullisesti selvitetty. Nyt asiat uskoakseni järjestyvät.") Rommel ei ollut olevinaan, mutta hänellä oli omat heikkoutensa ja koukeronsa: hän esiintyi aina olosuhteisiin katsomatta moitteetomasti pukeutuneena ja hän teki korkeasta upseerin päähineestään ja brittivalmisteisista, pleksilinssein varustetuista sotasaalisuojalaseistaan tunnetuimman tavaramerkkinsä. Rommel oli itsepäinen, röyhkeä ja kiistämättä rohkea. Hän oli "käyttökelpoisen sotilaan" todellinen ruumiillistuma, aivan kuten Rommelia oli luonnehdittu 30 vuotta aiemmin. Rommel oli aito, ja sitä hänen alaisensa kunnioittivat, ja sen vuoksi he pitivät häntä arvossa.

Rommel oli myös äärimmäisen suosittu Saksassa. Hänen poistuessaan 15. helmikuuta Pohjois-Afrikasta kuukauden lomalle, hän ei voinut arvata saapuessaan näkevänsä omat kasvonsa Saksan kansallisen *Illustrierter Beobachter* -viikkolehden kannessa (Rommel esiintyi 13. heinäkuuta myös Yhdysvalloissa *Time*-lehden kansikuvassa). Hän ei myöskään voinut arvata, että hänen työpöydälleen oli kertynyt runsaasti ihailijakirjeitä. Joskus hän sai päivässä satoja kirjeitä, joista monet olivat kaiken ikäisten Rommeliin rakastuneiden, romanssia hakeneiden naisten kirjoittamia. "Uutisfilmit", Rommel sutkautti Lucielle, "ovat saaneet erityisesti nuoret naiset hullaantumaan (minuun)." Propagandaministeriössä Goebbelin lähimpine avustajineen onnistui luomaan komeasta kenraaliversti Rommelista elokuvateattereissa esitettyjen viikkokatsausten yleisöidolin. (On myös huomattava, että Rommel ylennettiin 24. tammikuuta kenraaliverstiksi samana päivänä, jolloin Panzergruppe Afrika muuttui Panzerar-

mee Afrikaksi eli Afrikan panssariarmeijaksi). Idolikuvan luomisessa oli suurena apuna luutnantti Berndt, Goebbelsin propagandaministeriön Afrika Korpsiin lähettämä yhteysupseeri. Ulospäin suuntautunut ja hymyilevä Rommel oli todellisuudessa jotakin aivan muuta kuin Goebbelsin ministeriön saksalaiselle elokuvateatteriyleisölle kuvailema kylmän asiallinen ja omissa oloissaan pysyttelevä preussilainen upseeri, jonka saavutusten avulla Wehrmachtin sotamenestystä pyrittiin kirkastamaan. Se, että Rommel oli taustaltaan tuiki tavallinen sen sijaan että hän olisi edustanut rappeutunutta aristokraattista sukua, sai propagandaministerin esittämään Rommelin ihanteellisena kansallissosialistisena miehenä, niin sanotun uuden järjestyksen tuotteena. Asiassa oli tiettyä todenperäisyyttä, olihan Rommel kohonnut natsien johtamassa Wehrmachtissa huomattavasti korkeampaan asemaan, ja paljon nopeammin kuin hän olisi ikinä voinut toivoa tapahtuvan Reichswehrissä. Samaan aikaan on silti otettava huomioon, että merkittävään osaan Rommelin ylennyksistä vaikutti Hitlerin siipien suojassa oleminen eikä minkäänlainen yhteys kansallissosialistiseen puolueeseen, sillä Rommel ei milloinkaan liittynyt natsipuolueeseen, jota hän koko ajan halveksi. Natsit saattoivat koettaa saavuttaa voittoja Rommelin menestyksellä ratsastaen, mutteivät koskaan pystyneet oikeasti väittämään Rommelia yhdeksi omistaan.

Rommel ilmoittautui 19. helmikuuta Berliinissä henkilökohtaisesti Hitlerille, ja hänet kutsuttiin yksityispäivälliselle Führerin ja muutamien muiden kutsuvieraiden kanssa. Heidän joukossaan olivat OKW:n päällikkö ja Saksan sen hetkinen sotaministeri, sotamarsalkka Wilhelm Keitel; OKW:n esikuntapäällikkö, kenraalievosti Alfred Jodl sekä SS-joukkojen ja Gestapon päällikkö, valtakunnanjohtaja Heinrich Himmler. Pöytäkeskustelun aiheet vaihtelivat laajalti, mutta Rommelin harmiksi ne muuttuivat yhä typerämmiksi ja epätodellisiksi. Erityisesti mieleen jäi Hitlerin esittämä pitkälinen Churchilliin kohdistunut arvostelu. Rommelia ei häirinnyt niinkään Hitlerin kommenttien sävy – tuskin hän olisi hämmästynyt kuullessaan Churchill lausuvan Hitleristä vastaavanlaisia kommentteja – vaan koko hänen puheenvuoronsa täydellinen sisällyksettömyys. Rommelia hämmästytti entistä enemmän, kun Hitlerin vanhempi adjutantti sanoi hänelle matalalla äänellä ikään kuin ohimennen, ettei Hitlerin puheista kannattanut välittää, koska tämä kuulemma esitti vastaavanlaisia puheita kaikilla kutsuvierasaterioilla.

Rommel oli kiitollinen voidessaan paeta seuraavana päivänä Wiener

Neustadtin. Hän sai Hitleriltä jossain määrin epämääräisen siunauksen seuraavalle hyökkäykselleen brittejä vastaan – sen sijaan, että Hitler olisi kannustanut Rommelia ottamaan Suezin haltuun hinnalla millä hyvänsä, hän vain käski häntä sitomaan Pohjois-Afrikan sotatoimiin mahdollisimman monta brittidivisioonaa. Lisäksi Hitler lupasi, että Operaatio Herkules (*Unternehmen Herkules*), maahanlasku Maltalle, joka olisi vuoden 1941 alussa Kreetalle tehdyn Operaatio Merkuriuksen kaltainen, aloitetaisiin heti kun se olisi mahdollista. Niinpä Rommel pystyi nauttimaan kolmen viikon lomasta vaimonsa ja poikansa kanssa. Kolmetoistavuotias Manfred kävi parhaillaan läpi kasvupyrähdystä ja vaikutti siltä, että hänestä tulisi ennen pitkää isäänsä pitempi. Lucie oli innoissaan ja imarreltu kaikesta Saksan lehdistön hänen aviomieheensä kohdistamasta huomiosta ja muisteli tälle, kuinka taannoisessa radiokonsertissa, jossa esitettiin kuusi klassisen musiikin kappaletta, jonka säveltäjän nimen alkukirjaimet toivat radiokuuluttajan mukaan ”mieleen suositun sankarimme, kenraaliversti Rommelin”. Erwin Rommel nautti jokaisesta Lucien ja Manfredin kanssa viettämästään hetkestä, mutta oli maaliskuun puolivälissä valmis palaamaan Afrikkaan – siellä odotti paljon tekemistä ja alkoi vaikuttaa siltä, ettei aikaa olisi riittävästi.

Palattuaan 19. maaliskuuta Mechiliin Rommel ilmoitti Gazalan puolustuslinjaa vastaan suoritettavan hyökkäyksen alkavan toukokuun loppulla. Tiedustelun välittämät tiedonmuruset saivat Rommelin vakuuttuneeksi brittien 8. armeijan valmistelujen olevan sellaisessa vaiheessa, ettei se pystyisi aloittamaan omaa hyökkäystään ennen kesäkuun loppupuolta. Toisaalta joidenkin muiden lähteiden ajoittaisten raporttien nojalla brittihyökkäys saattaisi alkaa huomattavasti aiemmin. Yhdessä raporteista arvioitiin sen alkamisajankohdaksi pääsiäismaanantai eli 6. huhtikuuta. Rommel oli varma, ettei se voinut pitää paikkaansa. Sen vuoksi hän ryhtyi samana aamuna suorittamaan omaa tiedusteluaan, johon hän otti saattajaksi ainoastaan yhden PzKpfw III -panssarivaunun. Rommelin korviin kantautui etäistä tykistötulen jylyä, mutta hän ei nähnyt mitään, ennen kuin kranaatit alkoivat yhtäkkiä räjähdellä hänen komentovaununsa ympärillä. Oli hiuskarvan varassa, etteivät tuntemattomat brittitykkimiehet onnistuneet päättämään Aavikkoketun uraa siihen paikkaan, sillä yksi kranaateista räjähti erittäin lähellä, jolloin sirpale osui Rommelia palleaan. Hänen onnekseen sirpale ei enää ollut tulikuuma, mutta se jätti silti lautasen kokoisen vakavan ruhjeen. Lucielle muutama päivä myöhemmin

kirjoittamassaan kirjeessä Rommel kertoi hänelle tapauksesta ja totesi: ”Ja lopulta housuni pysäyttivät [sirpaleen]! Pirunmoista tuuria!” On kyseenalaista, huvittiko kommentti rouva Rommelia.¹⁵⁶

Erwin Rommelin etulinjan seikkailu sai hänet kuitenkin vakuuttumaan siitä, ettei mitään brittilyökkäystä ollut vireillä. Rommel vaisto kertoi, etteivät britit olleet vielä läheskään taisteluvalmiudessa. Siltikin heidän odottaessaan tilanteen kehittymistä epävarmuus aiheutti Rommelille ja hänen esikunnalleen ylimääräistä painetta. He tiesivät hyvin, että jokainen lisävuorokausi antaisi briteille lisääikaa Gazalan puolustusasemien vahvistamiseksi. Rommelin tiedustelu-upseerin arvion perusteella britit olivat siihen mennessä ehtineet kylvää alueelle puoli miljoonaa miinaa niiden puolustusasemien ympärille, joita he olivat perustaneet pitkin Gazalan linjaa.

Odottaminen kävi kaikkien hermoille. Sen vuoksi Rommel pyrki saatamaan ajatuksensa oman kodin pikkuasioihin Wiener Neustadtissa. Nuoren Manfredin saadessa heikon koulutodistuksen kenraali antoi opettajien kuulla kunniansa. ”Tämä oppilas ei yritä vähäisimmässäkään määrin osallistua liikunnallisiin harjoituksiin. Hän puhuu kovalla äänellä ja on täysin kuriton.” Suuttunut Rommel latasi takaisin: ”Noilla opettajilla luulisi olevan edes hiukan tervettä järkeä. Koulun kuuluisi olla tyytyväinen ja ylpeä siitä, että poikani kuuluu sen oppilaisiin.” Manfred ei silti päässyt pätkähästä: ”Opettajillasi on ollut aihetta valittaa sinusta. Sinun on tehtävä velvollisuutesi kaikissa oppiaineissa ja käyttäydyttävä kunnolla. Se on sinun päätehtäväsi tässä sodassa. Olen erityisen ilahtunut kuullessani, että pidät olostasi Hitler-Jugendissa. Siitä tulee olemaan suurta hyötyä myöhemmässä elämässäsi.” Täytettyään kolmetoista vuotta Manfred saavutti iän, jolloin hänen oli pakko ilmoittautua Hitler-Jugendiin. Hän oli liian nuori ymmärtääkseen kansallissosialismia ja häntä kiinnosti paljon enemmän uusi univormunsa kuin mikään nuoriso-ohjelman osa.¹⁵⁷

Samaan aikaan kenraali Crüwell palasi toipilaslomalta. Vaikka hän oli fyysisesti suhteellisen terve, hän oli henkisesti lähes riekaleina, sillä hänen nuori vaimonsa oli menehtynyt yhtäkkiä vain 34-vuotiaana muutama päivä ennen kenraalin paluuta Libyaan. Kun kenraali Crüwell kävi ennen paluutaan kohteliaisuusvierailulla rouva Rommelin luona, jälkimmäinen kertoi miehelleen Crüwellin näyttäneen mieheltä, jolla ei ollut enää mitään minkä vuoksi elää, ehkä seuraavaa taistelua lukuun ottamatta. Rommel koetti parhaansa mukaan pitää kenraali Crüwellin sopivasti työllis-

Rommel Ranskan Saint-Valéry-en-Caux'ssa Kanaalin rannikolla. Rommelin vasemmalla puolella seisova brittiupseeri on kenraalimajuri Victor Fortune, 51. Ylämaan divisioonan komentaja, joka on vastikään luovuttanut antautuneen kaupungin Rommelille.

Erwin ja Lucie Rommel kesällä 1940. Rommelilla on Wehrmachtin valkoinen kesäunivormun takki sekä Ranskan-sotaretkellä kesäkuussa ansaittu Ritariristi.

Rommel kotonaan Herlingenissä 15. elokuuta 1944. Kuvasta näkee selvästi, että hänen vasen silmänsä on muurautunut umpeen. Sitä vastoin kuvasta ei näe syvää haavaa pään vasemmalla puolella, joka syntyi Rommelin iskettyä päänsä onnettomuudessa Kuninkaallisten ilmavoimien hävittäjien tulitettua Horch-autoa.

Rommel in hautajaissaattueessa arkua kuljetettiin 105 mm:n haupitsin lavetilla. Arkun päällä on Rommelin sotamarsalkan sauva. Natsitervehdys määrättiin pakolliseksi sekä sotilaiden että siviilien keskuudessa Hitlerin 20. heinäkuuta 1944 tapahtuneen salamurhayrityksen jälkeen.

